

Če potegnemo saldo iz celega njegovega, mnogo prekratkega življenja: Mnogo je za naš narod in za naše sodstvo storil dobrega, na tiho pred prevratom, javno in na tiho v naši mladi državi, še več je, pred prevratom in po njem, preprečil zlega.

Vzgleđ naj bi bil mlajši generaciji!

Dr. M. Škerlj.

Književna poročila.

Prof. dr. Aleksander Bilimović: Jugoslavien. Herausgegeben in Verb. mit d. Industrie- u. Handelskammer Breslau vom Osteuropäischen Institut in Breslau. 1927. Vel. 8°. 87 str. Cena 4 Mk.

Ta spis ni morda feljtonistično kramljanje o naši državi, kakor jih imamo že častivredno število, pa tudi ni nikakšna suhoparna inventarna knjiga. Narobe, izredno zanimiva knjiga je in zelo resna obenem, vabeč k ponovnemu in ponovnemu čitanju in premišljevanju. Kar podaja na prvi pogled, je popis razvojnih pogojev našega gospodarstva, način pa, kako to podaja, priča skoz in skoz o znanstveni objektivnosti avtorja, kakor je strokovnim krogom Evrope bila že znana pred vojno.

Pričenjajoč s prirodnimi pogoji pridobitnega prizadevanja in življenjskih možnosti, ki označujejo celotno stanje jugoslovenskega prebivalstva, t. j. z obljudenostjo, zgodovino, zemljepisno lego, narodopisnimi, tektoničnimi, klimatičnimi in drugimi razmerami v naši državi, premotriva avtor v 14 poglavjih vsa važnejša področja gospodarskega naprežanja: poljedelstvo in gozdarstvo, rudarstvo in industrijo, denarni, kreditni in bančni sistem, cenovne in trgovinske razmere, promet in slednjič končno izslednico, v kateri se mora zrealiti ves narodov trud, državno gospodarstvo; to poslednje pa zopet kot skupen pogoj vseh prejšnjih področij.

Značilna poteza spisa je jedrnata strokovnost in stvarnost. Nobene besede odveč, vsak stavek, poln realne vsebine, stoji po svojem pomenu za celo poglavje. Vmes kot ponazorilo še 53 statističnih sestavkov; seveda ne kar tako mehanično, brez izbire, kakor se je pri nas udomačila navada; kar je bilo uporabnega gradiva dobiti — in še to je pri nas nepregledno poraztreseno — je šlo skoz večje roke statistika-strokovnjaka, ki, če treba, ne zamolči svojih kritičnih pomislekov, in pretehta dobro, koliko dokazilne moči je mogoče pripisovati posameznim takim podatkom. O vestnosti, ki diči od začetka do kraja to delo, priča zgovorno tudi 8 polnih strani jugoslov. gospodarske bibliografije; kako zamudno delo je, za katerosibodi stroko dobiti pregled itak ne bogate domače literature, o tem ima gotovo vsak čitatelj svoje lastne izkušnje.

Vtis, ki ga napravi Bilimovičeva knjiga, je, kakor da beremo v horoskopu bodoče usode jugoslovenskega gospodarstva. Vidimo zaklade, ki jih skrivata zemlja in morje, sile, ki spe neprobujene v narodovem značaju,

obilne prometne, produkcijske in kulturne možnosti, ki so ustvarljive, ugodnosti, ki jih je treba samo še izkoristiti ali ki se dajo še ustvariti za pospešeno tvoritev narodnega blagostanja; pisatelj pa ne prikriva tudi mnogih senčnih strani, ki se, ker naravno dane, ne bodo dale tako lahko odstraniti, prikazuje, kako se v nekaterih ozirih pri nas navezuje ekstrem na ekstrem, in kar je, — milo rečeno, — naša nemarnost v mednarodni gospodarski tekmi že zamudila. Kratki in jedrnat, polni dobrohotne resnobe, so mnogi avtorjevi stavki, v katerih ugotavlja še druge resnice, ki so bridke za nas, pa bi lahko bile glasen memento onim, ki vladajo.

Iz medsebojnih odnosov gospodarskih činiteljev, kakor so v knjigi podani po stvarni svoji zveznosti, se same iz sebe podajajo smernice, ki jih bo moral ubirati naš gospodarski razvoj, in pa tempo, v katerem bi ta razvoj ob povoljnih razmerah mogel napredovati. Iz kombinacije naravnih in socialnih činiteljev, kakor so tu prikazani v elementarnih in bistvenih svojih silah, se da razbrati, kako se bodo ob danih pogojih mogle oblikovati proizvajalne možnosti, s kako visoko donosnostjo bi se mogla ukoristiti surovinska zaledja, kakšni bi utegnili biti v dogledni bodočnosti pri nas splošni cenovni ter dohodkovni odnošaji, s kakšno potrošno silo širokih posameznih slojev smemo računati; knjiga podaje tudi in nuce, kakšno pomembnost utegnejo v bodočnosti zavzeti naši mednarodni stiki, kje so strani največje in najmanjše odvisnosti, kakšne narave in sile so v tem ogledu, kakor pospeševalni tako ovirajoči činitelji. Skratka rečeno: iz konfiguracije raznih pogojev, spretno združenih in znanstveno osvetljenih v spisu v smislu njih medsebojne vzročnosti, slede, neizrečeni sicer, pa v svoji evidenci nič manj glasno vpijoči nauki za nadaljno zasebno in javno gospodarsko podviganje, vidijo pa se iz nje tudi nekatere gospodarske usodnosti, ki jim za enkrat ni izgleda uteči.

Dr. Albin Ogris.

Prof. dr. Richard Weyl: *Das deutsche Jugendrecht*. Verlag C. E. Hirschfeld, Leipzig. 1927. Str. 330.

Avtor bi rad izpopolnil dosedanji nedostatek nemške strokovne literature o takozvanem mladinskem pravu. Davno se čuti potreba po zbirki zakonov o mladini, ki bi nudila vpogled v celokupnost norm pozitivnega prava, ki spadajo v to snov.

Teoretski del knjige podaja glavne smernice nemškega mladinskega prava, ki se je baš v zadnjem času tako na široko razvilo. Vojna in povojne življenske razmere so povzročile v Nemčiji, kakor skoro povsod, poslabšanje gmotnega, fizičnega in nravnega položaja mladoletnikov. Obenem so za zadnje desetletje značilne nove zahteve po socialnem skrbstvu, ki so našle izraz tudi v novi nemški Vajmarski ustavi. Novejša nemška zakonodaja o zaščiti mladine predstavlja pravzaprav vsaj delno vtelesenje deklaracijskih načel ustave, v kolikor se nanašajo na zaščito mladine.

Weylova knjiga podaja kratek pregled novejše nemške mladinske zakonodaje in je obdelala predvsem vprašanje skrbstva za deco

raz stališče rodbinskega prava ter državne in društvene zaščite. Sledi pregled organizacije mladinskega sodstva, zaščite dela nedorastlih, vprašanja njih pravice do vzdrževanja in vzgoje in pravnega položaja nezakonskih otrok. V poglavju pod naslovom »Rechtserhebliche Eigenschaften der Jugendlichen« je podana jasna slika različnih starostnih mej mladinske dobe, ki jih sedanja nemška zakonodaja upošteva kot pravno relevantne. Več kot dve tretjini knjige zavzema besedilo glavnějšíh specialnih zakonov o mladini: Jugendwohlfahrtsges. 9. VII. 1922 in dopolnilne določbe občedržavne in deželne zakonodaje, Jugendgerichtsges. 16. II. 1923, Kinderschutzges., Ges. über religiöse Kindererziehung in končno Ges. zur Bewahrung der Jugendlichen vor Schund- und Schmutzschriften 18. XII. 1926. Radi popolnosti navaja pisatelj tudi določila drugih občedržavnih zakonov, kolikor se tičejo mladine (Vajmarska ustava, državljanski zakonik) (BGB), kazenski zakonik, obrtni red, trgovinski zakonik, občni državni zakon o zavarovanju in načrt zakona o nezakonskih otrocih). Žal ni mogel upoštevati avtor novejšega zakona o borbi zoper spolne bolezni 18. II. 1927. Avtor sicer ugotavlja resno stremljenje novejše nemške zakonodaje v smislu izpopolnitve socialnega skrbstva za mladino, vendar ga to ne zavaja do prevelikega optimizma. Priznava marveč naravnost, da še ni, da bi govorili v Nemčiji o resničnem ustvarjenju pravice mladoletnika, da postane človek dostojnega življenja. To je dosedaj »lediglich ein wohlklingendes Schlagwort«!

Knjigo prof. Weyla lahko priporočamo kot zanesljiv pripomoček za proučevanje današnjega stanja nemške zakonodaje o mladini.

A. Maklecov.

Aleksander V. Solovjev: Dva Priloga proučevanja Dušanove države: 1. Povelje Cara Dušana o metohiji sv. Petra Koriškega. 2. Pečati na Dušanovih Poveljama, Skoplje 1926. Str. 23.

Zelo razveseljivo je znanstveno delovanje treh ruskih vseučiliških profesorjev Jasinskega (Ljubljana), Solovjeva (Beograd) in Taranovskega (Beograd) na polju jugoslovenske pravne zgodovine. Razdelili so si, nekako samo po sebi razumljivo, svoje vloge. Prva dva proučavata stare vire, Jasinski na severu, Solovjev na jugu naše države, tretjeimenovani pa spaja enciklopedistično vse pravnozgodovinsko delo naše države z ostalim slovanskim znanstvenim svetom pravnih zgodovinarjev. Solovjev nam je poklonil že pred letom dni svoje »Odabrane Spomenike«, sedaj pa je publiciral novo zelo važno listino Cara Dušana, ki jo je sam našel v Hilindarskem samostanu na gori Atos. Znani sta bili že prej dve inačici te listine. Solovjev je našel tretjo in jo prinaša v točnem besedilu, komentira pa vse tri skupno. Notranjo zvezo teh listin, ki se tičejo spora zemljišč cerkve sv. Petra Koriškega pri Prizrenu med atoškim Hilindarskim in Prizrenskim arhangeljskim samostanom, je ugotovil v dodatku tako, da je prva inačica koncept, druga falsifikat, tretja pa izvirnik. Vendar stvar menda ni še dokončno dognana.

Pravne zgodovinarje, ki se zanimajo za zakonodajo carja Dušana, bodo zanimale osobito pisateljeve opazke o odnosih vsebine novo najdene listine z vsebino zakonika carja Dušana. Ugotovil je, da novo najdena listina, ki je datirana z dnem 17. maja 1355, navaja en član iz Dušanovega zakonika, kar je prvi doslej znani primer takšne citacije v povelju, dočim kaže na nekem drugem mestu, da je šel car Dušan sam preko vsebine svojega zakonika in izpremenil »potko«, ki bi jo moral po čl. 77 v perperah določiti z globo — nekega števila ovnov. Pa tudi sicer izhaja iz novo najdene listine nekaj prilogov za tolmačenje carjevega zakonika.

Drugi del publikacije prinaša grafistično studijo o pečatih na Dušanih listinah. Vsakega zgodovinarja mora veseliti, da smo tudi na tem polju dobili vestnega znanstvenika, ki se je te važne panoge vede oprijel. Solovjev je ustanovil dvoje tipov pečatov, okcidentalnega v gotškem stilu ter grškega, ki pa ima vseskozi slovanske legende.

Naj še omenimo, da je izdajo Solovjevega dela priredilo »naučno«
društvo« v Skoplju in mu oskrbelo presenetljivo lepo obliko.

Dr. M. Dolenc.

Dr. Edmund Mezger: *Persönlichkeit und strafrechtliche Zurechnung*, München; J. F. Bergmann, 1926. Str. 42.

Nova kritična misel te globoke studije marburškega profesorja kazenskega prava je ta: Pri neprištevitosti imamo opraviti z bipolariteto pojma bolezni. Ta pojem je po svoji logični strukturi na dve strani orientiran, namreč na eno stran imamo opraviti z dejanji neke osebe, ki so njeni osebnosti bistveno tuja, na drugi pa z abnormaliteto osebnosti same. Iz te konstatacije pride pisatelj do druge, da današnje kazensko pravo ni kos nalogi, preprečiti s kaznimi dejanj, ki so osebnosti storilca tuja. Če pride do oprostitve transitorično na duhu zmešanega storilca, to ne zadovoljuje. Ali kriminalna politika tu sploh ne more meti posla, da odpravi to neskladnost. »Dejanja, ki so osebnosti storilca tuja, se pripete na rizik in na račun socialnega občestva kot takega, ne na rizik in račun pojedinca.« Nam ostane nejasno, kaj bodi v teh primerih remedura? Mari naj »občestvo« reparira škodo iz sredstva vseh, torej tudi oškodovanca? — V drugem pogledu pa konstatira Mezger, da danes veljavno kazensko pravo nima zadostnih sredstev, da bi odpomoglo napadom abnormalnih osebnosti na pravne dobrine. Misli seveda na stanje pozitivne zakonodaje v Nemčiji, ki še ne pozna očevalnih sredstev. Pa tudi glede tega ravnokar navedenega dopolnila h kazenskim sredstvom se zdi Mezgerju, da samo ob sebi še ne zadošča. On zahteva, da zakon isto tako, kot je doslej ustanavljal zakonite dejanske stane posameznih deliktov, ustanovi v bodoče zakonite, biološko utemeljene osebnostne tipe delikventov. Ta zahteva je in thesi sicer upravičena, ali konkretno vprašanje je, ali je naša znanost tako daleč napredovala, da bo osebnostne tipe razločeval tudi praktični sodnik, ki nima psihiatrične naobrazbe. Danes gotovo še ni!

Dr. M. Dolenc.

*Dr. Rado Kušej: Cerkevno pravo katoliške cerkve s posebnim ozir-
rom na razmere v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. V Ljubljani,
1927. Založba juridične fakultete. Strani XVII + 695. Cena 135 Din.*

V razmeroma kratkem času je postala potrebna druga izdaja Kušejevega učbenika o cerkvenem pravu. Pokazalo se je, kako je svoj čas knjiga dobrodošla ne samo učeči se mladini, nego tudi praksi. Z novo izdajo se je avtor sijajno oddolžil zaupanju, izkazanemu njegovi knjigi, ki jo je sedaj preuredil tako, da bo ustrezala vsestransko svojemu namenu.

Knjiga je v prvi vrsti povzdignjena na višje znanstveno stališče. O tem pričajo tako številni, na prvi pogled vidni podatki o literaturi ob pričetku vsakega paragrafa, dalje bolj mnogostranska obdelava posameznih materij (glej takoj v začetku § 2 o pravu, kjer se avtor ozira tudi na moderne teorije o pravu in ne podaja več samo cerkvenega naziranja o tem kakor v prvi izdaji), predvsem pa popolna predelava nekaterih oddelkov. To so zlasti poglavja o cerkvenih zvanjih (zelo posrečen naziv!), beneficijah, o cerkvenih udruženjih, o bračnem pravu in cerkveni imovini. Nova sistemizacija je poleg obširnejšega podajanja snovi zlasti velike važnosti za dijake. Mnogi cerkvenopravni problemi so s tem plastičneje prikazani, marsikatera nejasnost iz prve izdaje, ki so začetnikom delale težave, so s tem odstranjene, tako da ga skoro ni mesta, ki bi bilo težje umljivo. (Med slednje spada § 62 o eksempciji, kjer razlika med pasivno in aktivno eksempcijo po mojem mnenju za dijake še vedno ni dovolj jasno obrazložena.)

Posebne važnosti je, da obravnava učbenik tudi vsa vprašanja državnega cerkvenega prava: cerkvenopolitične ustavne določbe, pokrajinsko cerkevno pravo. Zlasti obširno je obdelano bračno pravo tudi v tem pravcu. Želel bi pa, da bi avtor revidiral svoje na strani 435. zastopano mnenje, da se more priznati prešestvo tudi pred političnim oblastvom. Dvorni dekret od 6. decembra 1833 v tem pogledu ni več v veljavi, ker je pristojnost političnih oblastev za prestopke prešestva že od leta 1853 odpravljena. Pravoslavno cerkevno pravo je pridano v skupnem sistematičnem prikazu, kar je na korist tako stvarnosti kakor tudi preglednosti.

Končam. Iz knjige se more poučiti vsak o vsakem cerkvenopravnem vprašanju. Zato bodi priporočena vsem. Imam samo eno željo, da bi bodoča izdaja prinesla tudi enakovreden sistem pravoslavnega cerkvenega prava, ki je v naši državi za nas enake važnosti kakor katoliško.

Dr. R. Sajovic.

Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch. Herausgegeben von dr. Heinrich Klang. Wien, 1927. Österreichische Staatsdruckerei. 1. Lieferung.

Avstrijska pravna literatura prikazuje v zadnjih letih neobičajno veliko novih del. Zdi se, da se hoče sedaj v naglici nadomestiti vse, kar se je zamudilo v suhih vojnih in prvih povojnih letih. Poleg obsežnih komentiranih izdaj skoro vseh važnejših zakonov, ki so že izšle ali

se pa že tudi pripravljajo, imamo precejšnje število monografij, krajših in daljših razprav, obravnavajočih razne pravne discipline, poleg tega pa zelo obširna sistematična in eksegetična dela. Samo o občnem zasebnem pravu je bilo napisano troje sistemov: Ehrenzweig, Mayr in Wolff. Tem znanim delom se pridružuje sedaj še četrto, namreč v nadpisu označeni komentar k občnemu državljskemu zakoniku.

Bil je pa takšen komentar v resnici potreben. Stari »Stubenrauch« je že povsem zastarel. Zadnjikrat je bil predelan v letih 1902 in 1903, zato ni zadoščal ne potrebam prakse, še manj znanstva. Redko ga je še kdo prijel v roke. Medtem so izšle tri delne novele k. o. d. z., izdanih je bilo dokaj specialnih zakonov, novo življenje po vojni in gospodarski razmah v deloma novih smereh pa sta postavila nebroj novih pravnih problemov in vprašanj, ki se prej niso dali niti slutiti.

Vsem tem potrebam mora ustrezati komentar kot najhitrejši in zanesljiv pripomoček v vsakdanji juridični praksi. Naznanjeni obeta, da bo vsem tem zahtevam kos. Znani pravniški pisatelj dr. Klang je zbral v to svrho še 14 drugih znanstvenikov, ki so si razdelili delo med seboj, tako da je celotno izdanje zasigurano v doglednem času. Izšel je doslej 1. snopič na 64 straneh velike osmerke, na katerih obravnava izdajatelj dr. Klang §§ 1090 do 1109. Že ta obseg kaže, kako obširno je zasnovano delo. Pri posameznih paragrafi podaja pisec najprvo pravno normo, odkrivajoč često pri tem izvor in zgodovinski razvoj pravnega instituta, potem pa aplicira normo na najraznovrstnejše praktične primere, poslužujoč se izčrpno tako judikature kakor literature. Oziroma se pri tem zlasti na aktualna vprašanja in to ga dela tem bolj uporabnega. Delo, ki je proračunjeno na 40 snopičev po 4 pole à 3.20 S., zato toplo priporočamo.

Dr. R. Sajovic.

Dr. Valdemar Lunaček: Zaščita dioničara i zaščita ulagača. Preštampano iz »Ekonomista«, sveske za november 1927. god.

Štiriindvajset strani obsegajoča razprava je bila zamišljena kot koreferat za pravniški kongres v Sarajevu. Škoda le, da je predavanje izšlo šele po kongresu. Če bi izšlo z drugimi vred v Spomenici, ni izključeno, da bi resolucija o naznačenem predmetu ne izpadla tako enostransko kakor je bila sprejeta.

Dr. Metod Dolenc: Zakonita zaščita spovedne tajnosti. Poseben odtis iz Bogoslovnega vestnika VIII. št. 1. Strani 18.

Predmet razprave so razmotrivanja o § 248 načrta o kazenskem zakoniku, ki stavlja verske predstavnike v isto vrsto z zdravniki, pravniki zastopniki in pod., ako bi neupravičeno izdali tajnosti, ki so jih zaznali pri izvrševanju svojega poklica. Pisatelj je podal obširen pregled o zadevni zakonodaji in predlaga končno, naj se izraz »verski predstavniki« v § 248 oziroma na ustavno določbo, ki dovoljuje priznanim veram samostalno urejevanje svojih notranjih verskih poslov, kratkomalo črta.